

Postoj k trestu smrti a názory na snížení věkové hranice trestní odpovědnosti

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2005, v05-03</i>
Otázky:	<i>OB.3, OB.24, OB.25</i>
Termín terénního šetření:	<i>21. – 28. 3. 2005</i>
Počet respondentů:	<i>1067</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>2. května 2005</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

V rámci březnového výzkumu CVVM jsme se kromě jiného věnovali otázce trestu smrti a případnému snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mládeže. Nejprve jsme všem respondentům položili otázku: „Má či nemá podle Vás v České republice existovat trest smrti?“

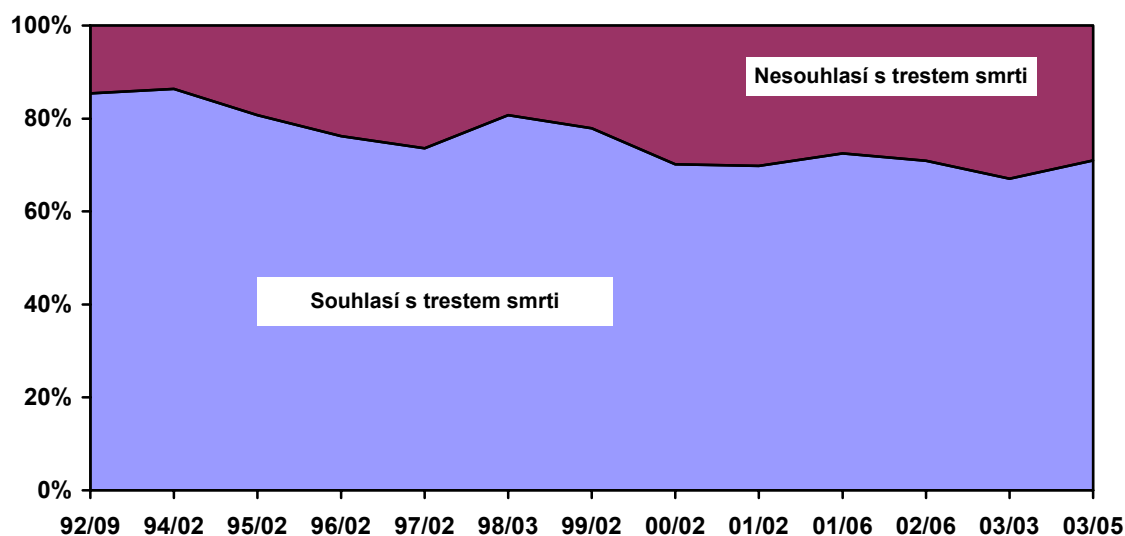
Tabulka 1: Trest smrti v ČR (v %)

rozhodně má existovat	28
spíše má existovat	38
spíše nemá existovat	18
rozhodně nemá existovat	9
neví	7

Jak vyplynulo z výsledků, které zachycuje tabulka č. 1, dvoutřetinová většina (66 %) české veřejnosti se v aktuálním šetření vyslovila pro existenci trestu smrti, zatímco proti němu se staví o málo více než jedna čtvrtina občanů (27 %). Existence trestu smrti má přitom relativně větší podporu mezi důchodci, mezi respondenty, kteří se nehlásí k žádné církvi či náboženství, mezi těmi, kdo jsou vyučení bez maturity, a mezi voliči ČSSD či KSČM. Naopak relativně nižší podporu existence trestu smrti jsme zaregistrovali u studentů, absolventů vysokých škol, křesťanských věřících a příznivců ODS nebo KDU-ČSL. Ve všech statisticky dostatečně zastoupených skupinách ovšem převažovali stoupenci trestu smrti nad jeho odpůrci.

Postoj veřejného mínění k trestu smrti je předmětem zájmu našich šetření opakovaně již od roku 1992. Výsledky zachycuje graf 1.

Graf 1: Stoupeneci versus odpůrci trestu smrti - časová řada 1992 - 2005

Pozn.: V grafu jsou zachyceny procentní podíly stoupenců a odpůrců trestu smrti při vynechání všech nerozhodnutých.

Z grafu 1 je patrné, že v průběhu 90. let se podíl stoupenců existence trestu smrti spíše snižoval, v následujícím období pak poměr mezi stoupeneci a odpůrci absolutního trestu v podstatě kolísal okolo úrovně dosažené na přelomu tisíciletí. V porovnání s posledním výzkumem, který proběhl v březnu 2003 pak mírně (o čtyři procentní body) poklesl podíl lidí, kteří s existencí trestu smrti nesouhlasí.

V souvislosti s nedávnými úvahami a diskusemi na téma kriminality mládeže a případného snižování hranice trestní odpovědnosti jsme naši respondentům rovněž předložili otázku: „Myslíte si, že by měla být snížena věková hranice trestní odpovědnosti mládeže pod 15 let?“

Tabulka 2: Snižování hranice trestní odpovědnosti mládeže pod 15 let (v %)

	1998	1999	2000	2005
Rozhodně ano	36	43	32	48
Spíše ano	34	35	31	37
Spíše ne	15	12	17	8
Rozhodně ne	6	4	7	3
Neví	9	6	13	4

Jak ukazují výsledky v tabulce 2, více než čtyři z pěti dotázaných (85 %) jsou pro snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mládeže pod 15 let, přičemž téměř polovina respondentů je pro toto snížení „rozhodně“. Proti snížení hranice se v šetření vyslovilo jen 11 % účastníků, 4 % pak nedokázala rozhodnout. Porovnáme-li stávající mínění veřejnosti ohledně snižování hranice trestní

odpovědnosti mládeže s výsledky šetření z let 1998 až 2000, kdy byla respondentům opakovaně pokládána identická otázka, vidíme, že souhlas se snižováním hranice trestní odpovědnosti zřetelně zesílil, a to i v porovnání s rokem 1999, kdy byla podpora takovému opatření podstatně vyšší než o rok později či naopak o rok dříve. Oproti roku 2000 se podíl souhlasících se snížením hranice trestní odpovědnosti mládeže pod 15 let zvýšil o 22 procentních bodů. Stávající výsledky jsou přitom nesporně ovlivněny sérií mediálně široce podchycených případů násilných trestních činů, kterých se dopouštěly nezletilé děti. Postoj ke snížení trestní hranice odpovědnosti mládeže přitom nevykazuje příliš mnoho významných sociodemografických rozdílů. V podstatě jediným významným hlediskem se ukázal být věk respondenta, když zřetelně nižší podpora snížení věkové hranice byla zaznamenána mezi lidmi ve věku 15 až 19 let, potažmo mezi studenty.

Dotázaným, kteří souhlasili s případným snížením věkové hranice trestní odpovědnosti (n=915), jsme položili i další otázku: „Mělo by se podle Vašeho názoru případné snížení věkové hranice trestní odpovědnosti vztahovat...?“ (dále viz tabulku 3)

Tabulka 3: Mělo by se snížení hranice trestní odpovědnosti vztahovat... (v %)

	1998	1999	2000	2005
na všechny trestné činy	61	60	55	60
jen na závažné trestné činy	39	39	44	39
neví	0	1	1	1

V odpovědi tři pětiny (60 %) respondentů souhlasících se snížením hranice trestní odpovědnosti uvedly, že by se toto snížení mělo týkat všech trestných činů, přibližně dvě pětiny (39 %) se pak přiklonily k tomu, aby se snížená hranice trestní odpovědnosti týkala jen závažných trestných činů. Pro tuto mírnější variantu snížení hranice trestní odpovědnosti se přitom poněkud častěji vyslovovali dotázaní mladší 45 let, ženy a odpůrci trestu smrti. Pro plošný charakter snížení hranice trestní odpovědnosti byli ve zvýšené míře naopak důchodci, kvalifikovaní dělníci, lidé ve věku od 45 výše a ti, kdo souhlasí s existencí trestu smrti.